

Vokaalisegmenttien kesto ja akustinen laatu spontaanissa suomenkielisessä puheessa: Alustavia tuloksia

Mietta Lennes, Hanna Anttila, Antti Iivonen, Olga Bolotova ja Viola de Silva
mieta.lennes@helsinki.fi

Spontaanien tai epämuodollisten puhetyylien katsotaan usein edustavan maksimaalista foneettista vaihtelua, joten ne ovat puheentutkijalle haaste. Päivittäin kohtaamistamme puhetyyleistä epämuodollinen arkikeskustelu on kuitenkin yleisin, joten minkä tahansa puheeseen liittyvän teorian tai mallin olisi kyettävä selittämään ja ennustamaan myös tällaisen arkisen puheen foneettisia ilmiöitä. Spontaanin puheen tutkimus kasvattaakin suosiotaan eri puolilla maailmaa. Suomenkielisen arkipuheen foneettinen perustutkimus on erityisen tärkeää, koska kyseessä on pieni kielialue ja uhkana on esim. kehitettävien puheteknologisten sovellusten keskittyminen vain suurten kielten puhujille.

Helsingin yliopiston fonetiikan laitoksen, Jyväskylän yliopiston venäjän kielen laitoksen, Pietarin yliopiston fonetiikan laitoksen, Venäjän Tiedeakatemia (Pietari ja Moskova) sekä Amsterdamin yliopiston fonetiikan laitoksen yhteistyönä on vuonna 2001 käynnistynyt EU-rahoitteinen projekti *Spontaneous speech of typologically unrelated languages (Russian, Finnish and Dutch): Comparison of phonetic properties* (INTAS 915). Projektin tavoitteena on vertailla suomen, venäjän ja hollannin kielten foneettisia ominaisuuksia sekä spontaanissa keskustelupuheessa että lukupuheessa. Samaan aiheeseen liittyen on 1.1.2002 alkanut toinen, Suomen Akatemian rahoittama projekti *Finnish and Russian prosody and the effect on segments*, jossa ovat mukana Jyväskylän yliopiston venäjän kielen laitos, Helsingin yliopiston fonetiikan laitos ja Tampereen yliopiston slaavilaisen filologian laitos. Molempien projektien koordinaattorina toimii Viola de Silva Jyväskylän yliopiston venäjän kielen laitokselta. Näissä projekteissa kerätään kymmeneltä uusmaalaiselta puhujalta suomenkielisen spontaanin puheen ja lukupuheen korpus, joka myöhemmin kootaan myös puhetietokantaan ja tuodaan kaikkien tutkijoiden saataville.

Suomenkielisessä puheessa painollisuuden ja tavurakenteen tiedetään vaikuttavan vokaalien keston ja akustiseen laatuun. Spontaanissa puheessa sanaston ja siten myös eri tavutyypin jakauma on erilainen kuin kirjoitetussa kielessä. Mahdollisesti myös vokaalien laatu vaihtelee spontaanissa puheessa enemmän kuin lukupuheessa. Esittelemme alustavia tuloksia tutkimuksesta, jossa mitattiin spontaanista keskustelupuheesta vokaalisegmenttien kestoja sekä ensimmäisen ja toisen formantin taajuuksia eri tavutyypeissä. Kartoitamme vokaalisegmenteissä ilmenevän vaihtelun rajoja ja pohdimme, miten tavun rakenne ja asema sanassa ja äännöksessä vaikuttavat vokaalin keston ja akustiseen laatuun. Kestojen osalta tarkastelemme erityisesti standardikielen pitkän vokaalikvantiteetin ilmenemistä spontaanissa aineistossa.